

ESTETIKA VEŘEJNÝCH PROSTRAŇSTVÍ

STUDIJNÍ MATERIÁL

PROJEKT FRVŠ 6/2008/F2/d

Řešitel : Ing.arch. Maxmilian Wittmann, Ph.D.

Spolupráce : Ing.arch. Petr Hubáček, Ph.D.

Doprovodný obrazový materiál k textu.

Doplňkový obrazový materiál k videu, filmu /fotografické prezentaci/.

CO JE VEŘEJNÉ PROSTRAVNÍ – VEŘEJNÝ PROSTOR ?

- Veřejným prostranstvím jsou všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejná zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, tedy sloužící obecnému užívání, a to bez ohledu na vlastnictví k tomuto prostoru.

/Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů/

- „VEŘEJNÉ PROSTORY VE MĚSTĚ MÁME PROTO, ABYCHOM SI JE UŽILI.“

(JAN GEHL)

Související pojmy

□ Estetika a estetičnost:

1. věda o podstatě a projevech krásy, zvl. v umění
2. estetická stránka věci - estetičnost

/KLIMEŠ, L.: *Slovník cizích slov*, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1981, s.148/

□ Urbanistický detail

Soubor přírodních a umělých prvků, prvků vybavení a ideových i estetických prvků urbanistického celku nebo jeho části. K základním prvkům urbanistického detailu patří uliční mobiliář.

/Zásady a pravidla územního plánování: Názvosloví. Brno: VÚVA, 1983/

Prvek nebo soubor prvků vybavení urbanistického celku nebo jeho části (strom, pomník, socha, osvětlovací stožáry).

/Zásady a pravidla územního plánování: Názvosloví. Brno: VÚVA, 1979/

□ Veřejná zeleň

Veřejně přístupné plochy zeleně, většinou ve vlastnictví obce.

/Zásady a pravidla územního plánování: Názvosloví. Brno: VÚVA, 1983/

Historie veřejných prostranství

Veřejná prostranství – dědictví antiky

Forum Romanum, Řím

Velký bazar, Istanbul, Turecko

Pompeje

Současnost

La Défense, Paříž

Crown Fountain, Millenium Park. Chicago, IL., USA

Estetika veřejných prostranství odráží širší kulturní a výtvarně - stylové chápání charakteristické pro konkrétní místo a jedinečnou dobu.

Druhy veřejných prostranství

- Otevřená
- Krytá /uzavřená/
- popř. příležitostně zastřešená

Otevřené (a příležitostně zastřešené) veřejné prostranství:

Piazza Spagna, Řím

Millenium Park, Chicago, IL., USA

Krytá veřejná prostranství

Nádraží v německém Lipsku

Vídeň, Rakousko

Vládní čtvrt, St. Pölten, Rakousko

Druhy (typy) veřejných prostranství

Typické městské prostory:

- **Ulice.**

Ulice jsou prostory s dopravně komunikačním charakterem, tj. zajišťují přístup ke stavebním objektům nebo pozemkům... Hlavní ulice obvykle směrují k náměstí.

- **Náměstí.**

Významné veřejné prostranství koncentrující řadu sídelních aktivit.

- **Nábřeží.**

Specifické veřejné prostranství. Místo kontaktu urbanizovaného území s přírodním elementem - řekou nebo vodní plochou.

- **Veřejná zeleň / parky, pohřebiště.../**

- **Ostatní specifická veřejná prostranství se zvláštní funkcí (např. společenskou).**

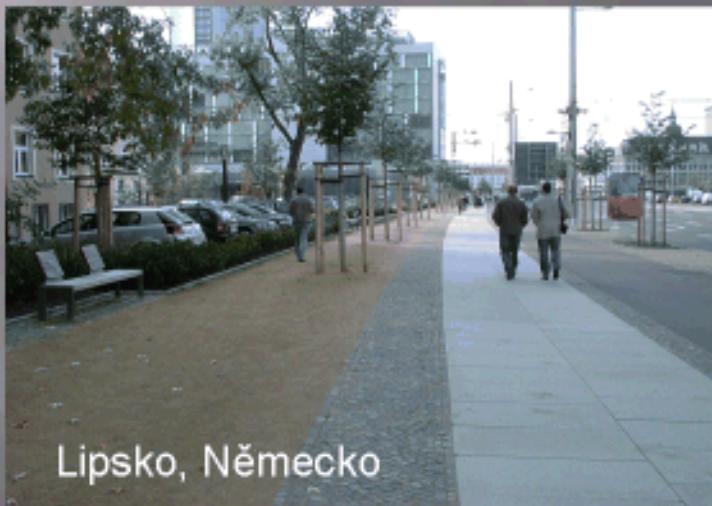
ULICE

Krems, Rakousko

Paříž, Francie

Lipsko, Německo

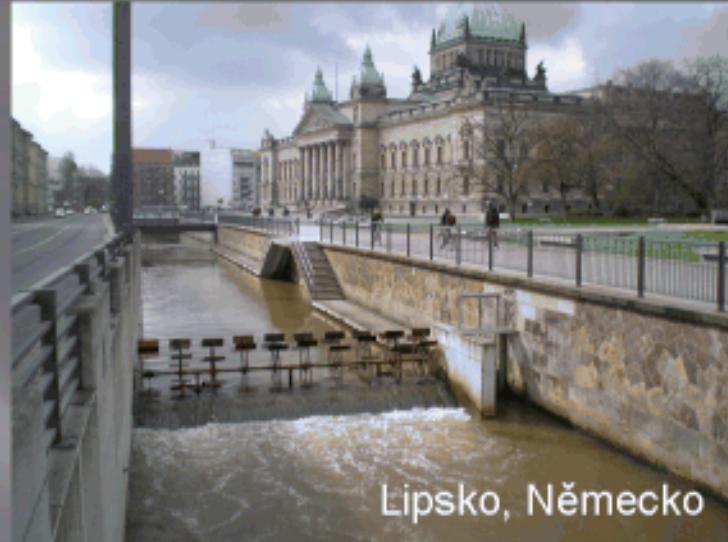

Útěchov u Brna

Náměstí

Nábřeží

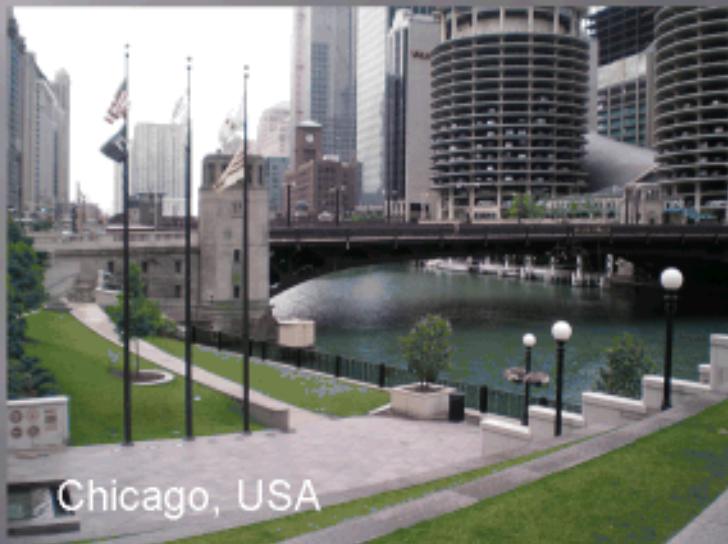
Nábřeží

Chicago, USA

Chicago, USA

Chicago, USA

Chicago, USA

Brno

Paříž

Veřejná zeleň/parky/

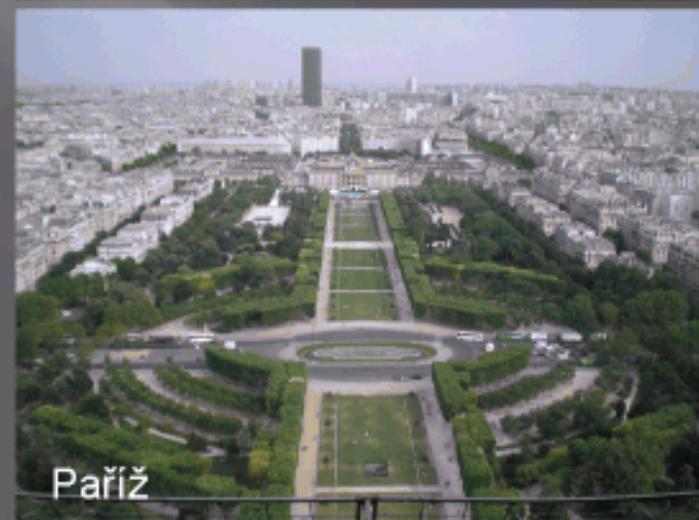
Hyde Park, Londýn

Istanbul, Turecko

Paříž

Paříž

Specifická veřejná prostranství

Londýn, prostor před radnicí

St.Pölten, vládní čtvrť

Lipsko, revitalizované obytné území

Lipsko, revitalizované obytné území

Komponenty veřejných prostranství

- Lavičky, sedačky a ostatní prvky používané k sezení
- Odpadkové koše, nádoby na psí exkrementy
- Vlajkové stožáry
- Exteriérová svítidla (v zádlažbě, patníková, parková, stožárová)
- Prvky slavnostního osvětlení (reflektory)
- Prvky a nádoby na mobilní zeleň
- Pítka
- Ostatní vodní prvky (vodotrysk, fontány, potůčky, kaskády...)
- Prvky „street artu“, umění ve veřejném prostoru (statické , kinetické, kombinace s vodou...)
- Mobilní exteriérové scény pro akce v plenáru
- Telefonní budky
- Poštovní schránky
- Pergoly, altány, loubi
- Patníky a prvky zamezující vjezdu aut, nebo vymezující funkční plochy (materiálové možnosti)
- Kiosky, prodejní stánky (stabilní, mobilní)
- Čekárny MHD (vybavenost – sezení, nádoby na odpadky, automaty na jízdenky
- Stojany a ostatní prvky na odložení a zabezpečení jízdních kol
- Prvky městského orientačního systému
- Ostatní prvky vizuální komunikace
- Plakátovací stěny a sloupy, reklamní prvky
- Veřejné WC (automaty na mince, podzemní řešení – rampa nebo výtah pro vozíčkáře)
- Dopravní značky (vodorovné, svislé)
- Mobilní vitriny v obchodním parteru
- Prvky parteru, spojené s budovami (portály, výkladce, domovní znamení, rolety, markýzy...)
- Zelen obecně, (trávník, keře, stromy) a uplatnění ve veřejném prostoru
- Zpevněné plochy (písek, vegetační dlažba, dlažba a její textura), odvodňovací systémy

Lipško, Německo

Lipško, Německo

Chicago, USA

Amsterdam, Nizozemsko

St. Pölten, Rakousko

Waidhofen, Rakousko

Waidhofen, Rakousko

St. Pölten, Rakousko

FUNKCE, ČINNOSTI, AKTIVITY NA VEŘEJNÝCH PROSTRAŇSTVÍCH

číslo	klíčové slovo	podrobnosti - realizace
1	ochrana proti negativním vlivům dopravy, ochrana proti nehodám	<ul style="list-style-type: none">▪ dopravní nehody,▪ strach z nehody ,▪ jiné nehody
2	ochrana proti obléčování, šikáně, násilí a zločinu	<ul style="list-style-type: none">▪ intenzita využití,▪ uliční život,▪ dohled – kontrola
3	ochrana před povětrnostními vlivy	<ul style="list-style-type: none">▪ vítr – průvan,▪ dešt – sníh,▪ chlad – horko,▪ zima – léto
4	ochrana před nepříznivými vlivy klimatu	<ul style="list-style-type: none">▪ huk,▪ znečištění vzduchu,▪ prach
5	möžnosti pro pěší pochádžení	<ul style="list-style-type: none">▪ dostatečný prostor pro pohodlnou chůzi,▪ zajímavé fasády,▪ dobrý povrch
6	möžnosti pro stání	<ul style="list-style-type: none">▪ zóny pro pobyt (efekt okrajů),▪ definovanost prostoru,▪ opory pro stojící (efekt klavíru)
7	möžnost pro sezení	<ul style="list-style-type: none">▪ zóny pro sezení,▪ primární sezení (javíčky, sedačky...)▪ sekundární sezení (sokly, zidky, schody...)
8	möžnosti pozorevání	<ul style="list-style-type: none">▪ nenarušené výhledy,▪ pohledové vzdálenosti,▪ zajímavé cíle,
9	möžnosti pro verbální komunikaci	<ul style="list-style-type: none">▪ nízká hladina hluku,▪ rozmištění laviček - („Hyde Park“)
12	möžnosti pro pasivní činnost – odpočinek a relaxaci	<ul style="list-style-type: none">▪ nízká hladina hluku▪ rozmištění laviček a sedaček
13	fyzické pochádžení	<ul style="list-style-type: none">▪ jídel, pití, použití WC,▪ odpočinek, relaxace, uvoľnení
16	estetická kvalita (příjemné vjemy a pocit)	<ul style="list-style-type: none">▪ dobrý design▪ dobrý detail▪ průhledy, výhledy, stromy, rostliny, voda...

Pozn. Tabulka zobrazuje vybrané položky ze Základního textového materiálu

Umění a veřejná prostranství

Place de la Concord, Paříž

Leicester Square, Londýn

The Bean, Millenium Park, Chicago

Park La Villette, Paříž, Francie

Veřejná prostranství a architektonické bariéry

Pro veškeré typy veřejných prostranství užívaných bez omezení všemi obyvateli platí v České republice ustanovení Vyhl. 369/2001 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace.

Lipško, Německo

Veřejné prostory a doprava v klidu

Waithofen, Rakousko

Lipsko, Německo

www.trevipark.com
Prostorové schéma podzemního parkovacího systému
v obytném souboru

Projekt veřejné podzemní garáže – Budapešť
www.waehr.de

www.trevipark.com
Předávací místo podzemní garáže TREVIPARK v italské Bresci

vizualizace: Tomáš Zvára

Návrh umístění předávacího modulu podzemního parkovacího systému TREVIPARK
Vnitroblok Brno - Kounicova

Nové rezidenční soubory a veřejná prostranství

Berlín, Německo

Londýn, Velká Británie

Lipsko, Německo

Duch místa

...Nejsou to ani architekti, ani plánovači nebo stavitele, ale obyvatelé, kteří v daných místech žijí a dávají jim jejich ducha. Duch je důležitější než vzhled, ačkoliv obojí je obvykle propojené. Architekti jsou vedeni k tomu, aby měli nápady. Nápady, které vznikají rychle mají být bohaté a má jich být mnoho. Ale odkud přicházejí?

DAY, CH. : *Duch a místo*, ERA, 2004

Telč

Řím

Paříž

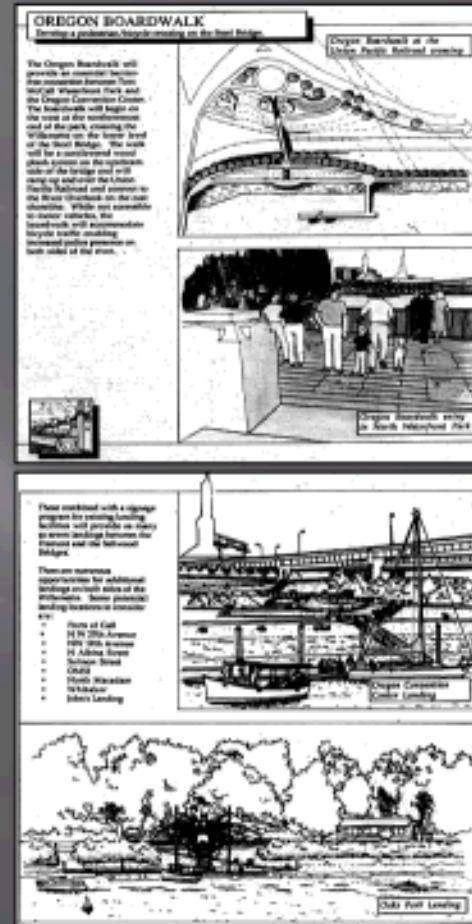
Istanbul

Chicago

Tvorba a prezentace veřejných prostranství

Přehlednost a srozumitelnost pro veřejnost

Prezentační a propagační brožura
Revitalizace nábřeží v Portlandu (USA)

CITY OF PORTLAND, OREGON: River access and transportation. 1991.

Doporučená související literatura

- Boeminghaus, D.: *Fusgängerzonen*, Karl Krämer Verlag Stuttgart, 1992
- Day, Ch.: *Duch a místo*. ERA Brno, 1.vyd. 2004.
- Gehl, J.: *Život mezi budovami*, Nadace Partnerství, 1996
- Gehl, J.: *Nové městské prostory*, ERA Brno, 2002
- Hexner, M., Novák, J.: *Urbanistická kompozice*, Vydavatelství ČVUT, 1996
- Krier, L.: *Architektura - volba nebo osud*, Academia 2001
- Lynch, K.: *The Image of The City; Obraz města*, BOVA, POLYGON, Praha, 2004
- Meduna, V.: *Urbanistická kompozice*, VUT Brno, 1981
- Neufert, E.: *Navrhování staveb*, Consultinvest International, 2000
- Prinz, D.: *Städtebau*. Kohlhammer Verlag, Stuttgart, 1999
- Schulz, N.: *Genius Loci*, Odeon, 1994
- Sitte, C.: *Stavba měst podle uměleckých zásad*, Nakladatelství ARCH1995
- Zibrin, P.: *Percepcia urbanistickeho priestoru*, Urbion Bratislava 1982
- Jacobsová, J. : *Život a smrt amerických velkoměst*, Odeon, 1975
- Ústav územního rozvoje: *Limity využití území*, UUR Brno, 2007

Vybrané internetové zdroje:

- www.archiweb.cz
- www.era21.cz
- www.e-architekt.cz
- www.uur.cz
- www.dorf-stadterneureng.at (Niederösterreichische Stadterneuerung)
- www.azw.at (Architekturzentrum Wien)
- www.chicagoarchitecture.info

Vybrané časopisy vycházející v České republice:

- Architekt
- ERA 21
- Stavba

Související normy, zákony a vyhlášky:

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu
- Vyhláška č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území (§ 22 - *Pozemky veřejných prostranství*)
- Vyhláška č. 369/2001 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace
- ČSN 736110 Projektování místních komunikací

V rámci řešení projektu *Estetika veřejných prostranství – studijní materiál* vznikly následující videa, filmy a prezentace tematicky zaměřené na veřejná prostranství v zahraničí:

- *Chicago, Illinois, USA.* Veřejná prostranství, architektura, městský interiér...
 - *Leipzig 2008.* Nové bydlení, občanská vybavenost, veřejná prostranství.
 - *Rakousko 2008.* Dolnorakouská města.
 - *Městská nábřeží. Chicago, IL., USA/Lipsko, Německo.* Komponovaná prezentace fotografií.
-
- Filmy, prezentace a *Základní textový a obrazový materiál* jsou k dispozici v knihovně Fakulty architektury VUT v Brně.
 - *Základní textový a obrazový materiál*, jehož součástí je i tato obrazová prezentace, je rovněž publikován na adrese: <http://www.fa.vutbr.cz/home/wittmann>.
 - Autorem fotografií v této prezentaci jsou Ing.arch. Maximilian Wittmann, Ph.D. a Ing.arch. Petr Hubáček, Ph.D., není - li uvedeno jinak.